

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
praxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Quæstio 21. An Attritio concepta ex Metu gehennæ sufficiat in
Sacramento Pœnitentiæ, sic ut non requiratur Amor benevolentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

136 Pars 1. tract. 3. De Opinionum probabilitate
sum fuit. Ergo non ostenditur ullum præceptum
præmittendi novam confessionem præcisè ratio-
ne communionis, modò peccatum illud postea
suo tempore semel directè clavibus subiiciatur.
Et hanc doctrinam probabilem cenfet Fabri
tom. 1. Apologetici pag. 384. Cum eo tamen
monendum judico, non esse eam in praxi propo-
nendam, nisi in ordine ad Scrupulosos qui me-
moriam suam nimium diffidunt, & repetendis pec-
catis, ac confessionibus supervacaneam operam
impendant.

QUÆSTIO XXI.

*An Attritio concepta ex metu gehenna sufficiat in
Sacramento penitentia, sic ut non requiratur
Amor benevolentia.*

S. I.

Proponitur status & progressus controversia,

HÆc controversia, quæ omnes fideles con-
cernit, antiquioribus parum dubia, mirum
quantum plures nostro ævo Scriptores fatigat.
Postquam enim graviores de Gratia & libertate
quæstiones circa annum 1642. Sedis Aposto-
licæ autoritas præcidit, non multò post ex eã-
dem radice hæ, aliæque disputationum reliquæ
pullulare ceperunt. Illis in lucem provehendis
primum in Gallia manum admovit Montaltius,
cui operam ibi commodarunt alij parum fortuna-
tati. Apparuerunt brevi tempore in Belgio
doctrinæ istius Gallicanæ traduces in levi folio,
edito nomine Parochorum Gandensium contra
suffi-

sufficiëntiam Attritionis ex solo metu gehennæ conceptam in Sacramento penitentiaë, cui accessit Facultatis Theologicaë Lovaniensis approbatio. In hujus doctrinæ gratiam, ad robur illi conciliandum, ad annum 1666. in lucem prodiit Dissertatio dogmatica Eximij P. Christiani Lupi, & Quæstio quodlibetica de Attritione Exim. P. Francisci Farvacques ex Ordine S. Augustini. Contra libellos illos scripsit accuratè R. P. Maximilianus Le Dent Soc. Jesu S. Theol. Lovanij professor. Ad varias postea Replicas Eximij P. Farvacques prodierunt semper Responsa solidè elaborata ejusdè P. Maximiliani Le Dent, & P. Ægidij Estrix S. Theol. ibidem Professoris, cujus demum libellus ultimus sine replica in hac scribendi alternatione etiam postremus fuit.

Status controversiæ maximè versatur circa mentem Conc. Tridentini sess. 14. cap. 4. ubi ait Attritionem ex metu gehennæ, ad Dei gratiam in Sacramento Penitentiaë impetrandam disponere. Contra vero pro Amoris benevoli necessitate præcipuè opponunt alij ejusdem Tridentini sess. 6. caput 6. ubi requirere videtur, ut accedentes ad Sacramentum penitentiaë Deum tanquam omnis justitiæ fontem diligere incipiant: negantque eam inesse vim attritioni ex metu gehennæ ut possit per se voluntatem peccandi positivè excludere. Sed de amore Dei benevolo quem hi in Sacramento requirunt non parum laboratur, qualis ille debeat esse. Si velint sufficere amorem imperfectum, quæstio erit, an, & quomodo constet dilectionem illam esse efficacem, si non contineat amorem Dei super omnia: si admittant requiri amorem qui Deum appetit super omnia, non satis capitur quomodo amor ille non sit perfectus: si concedant esse actum charitatis per-

138 Pars 3. Tract. 1. De Opinionum probabilitate
perfectæ, multò minus intelligetur quo pacto
amor ille non justificet per se, & extra Sacra-
mentum: atque ita remissio peccati semper a-
mori prævio, nunquam ipsi Sacramento adscri-
benda erit.

Postquam hæc quæstio non tantum scriben-
tium utrimque calamos, sed etiam pænitentium
mentes non parum exagitavit, tandem ad Alex-
andri VII. Supremum tribunal delata fuit. Ve-
tuit ille in suo decreto 5. Maij anno 1667. in vir-
tute S. Obedientiæ, & sub anathemate Sedi A-
postolica reservato, ne quisquam auderet ulli
parti censuram theologicam inurere: nondum
tamen de rei summa lata est decretoria senten-
tia. Hic singulas controversiæ partes & ratio-
num utrimque militantium momenta, pro com-
modo Missionariorum, in lucem proferemus, &
quantum licet brevi methodo resolvemus.

S. 2.

*An Attritio qua concipitur ex solo timore gehennæ
possit excludere voluntatem peccandi, & esse
actus bonus, ac supernaturalis?*

*Item, quod eodem spectat, An detur præceptum referendi
omnia opera in Deum ex puro motivo
Charitatis benevola.*

DOcent nonnulli merum illum gehennæ non
posse animum cohibere à pravo affectu,
quamvis illum retrahere possit ne in peccatum
externum prorumpat. Sic sentit Lutherus in dis-
putatione Lipsica Eckio respondens; nec non
scribens adversus Leonis X. articulum 6. Sen-
tio,

tio, inquit, perniciosum esse genus docendi, quo intuitu pœnarum, præmiorum, peccatorum, docentur pœnitere; his enim doctrinis, coercentur quidem ab opere &c. Nec dissentit Janse-
nius tom. 3. lib. 5. cap. 35. enumerans inter fructus timoris gehennæ, quod quamvis à peccato animum non contineat, manum tamen, cateraque cœrcet membra ne in facta profiliant. Existimat quoque Exim. P. Lupus dissertatione dogmatica pag. 61. timorem servilem à S. Augustino distingui *penes factum animum quo quis à conspicuis peccatis ob annexi illis mali pœnalis metum abstinet*. Nec minus sentire videtur Author Tyrocinij tr. 1. cap. 6. &c. Verùm etsi doctrina hæc locum habeat plerumque in timore servili pœnæ à iudice humano constitutæ, qui solum actus externos cognoscit & punit, non potest sine gravis erroris periculo transferri ad timorem gehennæ à Deo pro peccatis etiam internis infligendæ.

Respondeo igitur ad quæstionem, & dico primò, Neceffe non esse ut detestatio peccati ex metu gehennæ annexam habeat voluntatem peccandi, sive inefficacem, sive conditionatè efficacem, si nempe abesset pœna gehennæ.

Probatur primò: Non ignorat pœnitens hunc actum, Peccarem si pœna abesset, à Deo prohibitum, æternoque supplicio plectendum esse. Ergo potest ex metu istius pœnæ excludere istum affectum internum conditionatè peccandi, sicut admittunt adversarij ex timore gehennæ cohiberi posse peccatum externum, quod sæpe arduum ac difficile est.

Et verò quis audeat affirmare, quemlibet aversantem furtum ex metu patibuli sic esse constitutum, ut actu velit furari, si sola infamia, aut

140 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
aut alia levior multa incurrenda foret? Neque
satis alij ostendent cur detestanti peccatum ex
metu gehennæ potius debeat adesse voluntas
peccandi si pœnam non timeret, quam illi, qui
averfatur delictum ex Dei amore, debeat inesse
affectus admittendi flagitium, si actu Deum non
amaret, vel si Deus nullus existeret.

Probatur secundò : Quia si dolor conceptus
ex timore gehennæ sibi necessariò adjunctum
haberet pravum affectum admittendi pecca-
tum, perperam verbi divini præcones, perperam
ipse Christus futura gehennæ supplicia peccato-
ribus intentaret, & ad eorum timorem incita-
ret Matthæi 1. v. 28. *Dico vobis, timete eum qui po-
test Corpus & animam perdere in gehennam.* Quid e-
nim aliud hoc esset quam homines ad peccatum
invitare, dum impelluntur ad timorem, quo non
possunt per se sine adjuncto flagitio commoveri?

At, inquis, necessarium est ut metus causet
involuntarium saltem secundum quid, circa il-
lud quod ex metu agitur, vel omittitur.

Respondeo, metum efficere secundum quid
involuntarium hoc sensu, quod voluntas minus
propensè feratur in id quod actu amat & ope-
ratur, quam si metus mali per opus incurrendi
non adesset. Ut dum quis, metu mortis à tem-
pestate imminenti, merces quibus navis grava-
tur proiicit in mare; metus damni eventuri ex
mercium jactura facit, ut voluntarium in earum
ejectione minuatur. Eodem modo fit in actu
quo quis peccat, dum pœna ex peccato secutura
animo obverfatur: tunc enim actum peccami-
nosum elicit minori voluntatis propensione, &
majori cum lucta, quam si animus esset liber à
timore pœnæ ex delicto incurrendæ. At verò ad
peccatum fugiendum & detestandum, metus
gehen-

gehennæ potius impellit & invirat, instar concupiscentiæ quæ auget voluntarium; facit enim metus ille ut animus tanto propensius se resoluat ad fugam & detestationem peccati, quam novit necessariam ad pœnam evitandam. Multum ergo abest ut merus barathri imminuat voluntatem averfandi peccatum, aut ut annexum habeat affectum peccandi si pœna abesset; cum homo fidelis non ignoret per hunc pravum affectum ipsam pœnam quam metuit, incurrendam esse.

Unde ulterius patet, illam velleitatem peccandi si possit impunè, (quam supponit Auctor Tyrocini in casu permanere) non majorem habere connexionem cum odio peccati ex timore gehennæ, quam habeat voluntas furandi cum pœna patibuli à Judice intentata: tantum autem abest ut patibulum ad furta invitet, ut fassuri sint ipsi latrones, nunquam se magis sentire affectum à scelere alienum, quam dum patibulum oculis obversatur.

Quod si illa vis insit timori, ut possit esse à pravo affectu sejunctus, quinimo voluntatem ab eo immunem reddere, sine fundamento solido statuit idem Auctor tr. i. c. 6. ea quæ ex solo metu fiunt non bene fieri. Nec juvat quod existimet pravum hujusmodi affectum non oriri ex ipso timore, sed ex concupiscentia illi adjuncta, quæ nequeat sine charitate superari, ostendi enim non potest cur timor ille non possit esse adeo intensus & efficax, ut voluntatem per se cohibeat quo minus concupiscentiæ obsecundet, ut magis ex sequentibus patefceret.

Dico igitur secundo, dari potest fuga aut metus gehennæ tam perfectus, ut per se, & positivè omnem peccandi voluntatem excludat.

Pro-

Probat ex Tridentino sess. 14. cap. 4. *Illam vero Attritionem, quoniam ex gehenna metu communitur concipitur, si voluntatem peccandi excludat &c. declarat donum esse Dei, additque infra, & ad gratiam disponere in Sacramento pen. impetrandam.* Dum asserit Concilium, attritionem illam, si voluntatem peccandi excludat, ad gratiam in Sacramento percipiendam disponere, aperte supponit dari posse attritionem quæ istam voluntatem excludat; aliàs pro dispositione ad gratiam ridiculè nobis assignaret attritionem quandam quæ in rerum natura non reperitur. Nec minus ridiculè damnaret Lutheri de attritione sententiam, quæ tantum falsa fuisset in casu impossibili, scilicet in casu quo voluntatem peccandi excluderet, quam tamen censeret nunquam per attritionem excludi. Quin & eadem ratione dicam, veram esse hanc sententiam Scripturæ; si volueris servare mandata servabunt te, etsi simul sustineam, impossibile esse homini servare aliquod mandatum sine statu gratiæ.

Mentem suam rursus exponit Concilium sess. 6. can. 8. cum ait, per Gehennæ metum nos à peccando abstinere. Neque dicas intelligi metum amoris adjunctum: agitur enim de metu qui dilectionem antecedit, nam illum eundem metum cap. 6. docet sternere viam ad spem, & charitatem. Multò minus verba illa detorqueas ad abstinendam à peccatis externis, nisi velis eadem licentiã, *propositum non peccandi de cetero*, ad peccata tantum externa non admittenda restringere, quod nullus sanæ doctrinæ cultor admittet.

Eadem est S. Augustini (quem Adversarij sibi Patronum frustra vindicant) de hoc puncto mens & sententia, tum alibi sæpe, tum discretè in

in Psalmum 127. ubi agens de verme qui non moritur, & igne qui non extinguitur, subdit: Audiunt hæc homines, & quia vera futura sunt impiis, timent & continent se à peccato. Habent timorem, & per timorem continent se à peccato. Timent quidem sed non amant justitiam: cum autem per timorem continent se à peccato, fit consuetudo justitiæ. Hic aliud effugium non invênit Lutherus, quàm ut rursus ad peccata externa recurrat. Idem sentit & Theologus recentior. At dissentit ipse Augustinus, qui per peccatum verum & pænâ dignum, non externum, sed internum intelligi cupit Sermone 19. de verbis Apostoli: *Deus cor interrogat, non manum.* Externû igitur & peregrinum est sensui S. Doctoris, quod existimaverit Timorem à peccatis tantum externis, non verò ab internis coercere.

Ex his quæ hæctenus diximus de Timore pænæ à Deo infligendæ, simul constat, Non dari præceptum referendi omnia opera in Deum ex motivo Charitatis. Eadem enim est ratio de actibus aliarum virtutum quæ ex solo motivo propriæ honestatis exercentur, ut Spei, justitiæ, misericordiæ &c. quos actus etiam per se honestos esse sequens assertio docebit.

Dico ulterius tertio. Timor gehennæ, & inde conceptus dolor peccati, est actus per se honestus, & supernaturalis. Negavit hanc assertionem Lutherus, tum quia sensit omnem actum liberi arbitrij sine charitate peccatum esse, tum quia de dolore ex solo metu gehennæ expressè docuit, illum facere hominem hypocritam & magis peccatorem. Docet etiam Jansenius timorem illum, culpæ obnoxium esse, si voluntas in eo sistat. Quamvis enim Tom. 3. lib. 5. cap. 21. in titulo dicat, timorem gehennæ
secun-

144 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
secundum se bonum esse, sic tamen se explicat
ut velit malum esse si in Deum actu per amo-
rem non referatur. Si quis, inquit, in pœna fu-
gienda velut in termino hæreat, per quam
tanquam viam transire debuisset, non illa ti-
moris, sed timentis culpa est. Hujus sensum
exprimere voluisse videtur Author Tyrocini
tract. 1. pag. 179. ubi tradit timorem quidem
bonum, sed eum qui serviliter timet malum esse.
Quia, inquit, non ideo ille malus est quia
vehementer timet pœnam, sed quia non vehe-
mentius timeat culpam; quod autem non vehe-
mentius timeat culpam non oritur ex timore
pœnæ, sed ex defectu charitatis, qui defectus
non timori, sed timenti imputandus est. Quid
aliud volunt hæc verba quam timorem, sine
charitate, tanquam socium individuum secum
trahere peccatum? aut quâ ratione timorem il-
lum bonum nuncupabis, qui talis est, ut nun-
quam possit per se sumptus benè & honestè e-
lici, aut se solo hominem rectè agentem deno-
minare?

Contra hos probatur thesis primò, ex Tri-
dentino sess. 6. can. 8. Si quis dixerit gehennæ
metum per quem ad misericordiam Dei de pec-
catis dolendo confugimus, vel à peccando ab-
stinemus peccatum esse, anathema sit. Hunc
autem *Verum & utilem esse dolorem* sess. 14. can. 5.
disertè definit. Quid autem est actum aliquem
esse bonum & honestum, quam quod verus sit
& utilis ad salutem. Unde & ulterius conficies
dolorem ex metu gehennæ, dum voluntatem
peccandi excludit, actum esse supernaturalem,
cum à Trid. sess. 14. cap. 4. dicatur etiam esse
donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus.

Probatur secundò, ex mente S. Augustini
dilucidè

dilucidè expressa Enarrat. in Spalmum 127. Timore facit quidquid boni facit, non timore amittendi bonum illud, sed timore patiendi illud malum: non timet ne perdat amplexus pulcherrimi sponsi, sed timet ne mittatur in gehennam, bonus est & iste timor, utilis est.

Et verò argumentum ab ipso rationis lumine petatum demonstrat, maximè consentaneum esse naturæ rationali, à se amoliri æternum ac summum malum, quod per solam Dei offensam incurritur, & ad illud evitandum Dei offensam averfari, etsi actus ille hic & nunc abstrahat ab alio motivo perfectiori.

Nec obstat, quod talis peccati fuga pro fine habeat amorem & commodum proprium; dari enim potest amor sui bonus & ordinatus, ad quem Deus ipse nos hortatur Eccl. 30. *Miserere anima tua, placens Deo.* Monet quoque frequenter ut intuitu præmij cælestis operemur, quamvis & hoc ad amorem & bonum proprium referatur: ut Matthæi 6. *Primum querite regnum Dei, & justitiam ejus.* Et 1. ad Corinth. 9. *Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinere, & illi qui dem ut corruptibilem coronam accipiant, nos autem in corruptam.* Atque ad hunc finem in observanda Dei lege se respexisse profitetur regius Propheta Psalmo 118. *Inclinavi cor meum ad faciendum justificationes tuas, propter retributionem.* Nec refert quod Scriptura sæpe moneat, ut omnia opera ad Dei gloriam referamus; hortando enim ut conitamur ad motivum perfectissimum, non negat dari alium finem in suo gradu laudabilem & perfectum.

Hæc haud dubiè facile perspiciunt adversarij. Sed unum est quod speciosè obtendunt, unum quod perpetuò ingeminant: Tutiora semper, tutiora

Tom. II.

G

146 Pars 3. tract. I. De Opinionum probabilitate
tutiora esse sequenda; tutissimam verò esse do-
ctrinam, quæ statuit, vi præcepti omnia opera
ex pura Charitate in Deum referenda.

Respondeo ego, Multò tutius esse non errare,
& doctrinam eam aliis non prædicare, persua-
dendo toties admitti novum peccatum, quoties
opera in Deum non referuntur ex puro charita-
tis motivo, plerisque hominum maximè arduo
ac difficili: Suadenda omnino est charitas, sed
minimè suadendus est error, ex quo cum per-
niciæ animarum toties peccetur, quoties in ope-
rando charitas omittitur. Quæro enim, si prædi-
candum quod tutissimum, cur ad singula opera
adversarij? Hæc certè charitas operis bonitatem
multò reddit securiorem. Aio igitur Theologo
inquirendum, non quid tutius, sed verius. Reti-
nenda est firmiter hæc responsio in plerisque ho-
rum temporum controversiis, de attritione in
Sacramento, de absolutione differenda, de usu
probabilitatis, & aliis, in quibus pro vulgari ar-
gumento fallax securitatis species assumitur. Sic
in simili respondet doctissimus Navarrus verbo
Confessio num. 3. q. 2. Licet sit tutius statim (ha-
bitâ oportunitate) confiteri, quam differre, non
tamen est tutius tenere quod sic obligemur, quia
viri timorati haberent maximas occasiones pec-
candi. Sic quoque S. Ambrosius in Psalmum
118. octon. 5. v. 6. Sunt, inquit, etiam in nobis
statuentes duriora præcepta, quæ non possint humana
conditio sustinere.

Denique maximè tutum & necessarium est,
necessitatem charitatis non extendere ultra li-
mites Apostolicæ autoritatis: damnavit autem
Apostolico diplomate Pius V. & Greg. XIII. inter
Articu-

Articulos Michaelis Bay hunc art. 16. *Non est vera legis obedientia quæ fit sine charitate.* Et art. 38. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas quâ mundus diligitur, aut laudabilis illa charitas quâ per Spiritum Sanctum in corde diffusâ Deus amatur.* Hic autem Bajum non intellexisse solam charitatem perfectam, satis apertum est ipsum legenti lib. 2. de peccat. meritis cap. 1. Neque effugium quæras, existimando aliquas Baij propositiones sustineri posse in proprio verborum sensu ab authore intento. Hanc enim vanam esse Bullæ Pontificiæ interpretationem, pridem commonstravit Urbanus VIII. per illius exemplar commate controverso distinctè notatum, & Deputatis Lovaniensium Romæ in manus consignatum anno 1644.

Declaratur ulterius ex prædictis, Non dari præceptum omnem actionem deliberatam referendi in Deum ex motivo charitatis benevolæ.

Primò, Quia jam ostensum est, dolere de peccato, vel ab eo abstinere tantum ex motivo timoris gehennæ non esse peccaminosum, sive cum peccato semper connexum. Atqui idem à fortiori valet in iis quæ fiunt ex motivo fidei divinæ, spei beatitudinis, charitatis proximi, justitiæ, misericordiæ &c. in illis sistendo, quod alij peccaminosum esse volunt. Ergo si rationes allatæ pro timore gehennæ vim habeant, idem probabunt de aliis actionibus jam commemoratis absque relatione in Deum propter se dilectum.

2. Idem satis apertè conficiunt decreta Pontificium, qui generalius doctrinam oppositam repro-

148 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
reprobarunt in Baij articulo 16. & 38. supra
recitato : quibus accedere potest ejusdem arti-
culus 25. *Omnia opera infidelium sunt peccata, & vir-
tutes Philosophorum sunt vitia.* Atqui infideles qua-
tales qui Deum ignorarunt, non potuerunt ope-
rari ex motivo Charitatis erga Deum. Ergo non
necessariò peccabant agentes ex solo motivo
aliarum virtutum, ut justitiæ, misericordiæ, tem-
perantiæ &c. Adde recentius Decretum Alex-
andri VII. quo vetat censurari doctrinam de
sufficiencia. Attritionis ex metu gehennæ sine
amore in Deum benevolo in Sacramento Pæni-
tentia. Ex quo sic liceat argumentari : Si talis
actus per defectum amoris esset peccaminosus,
jam Pontifex consequenter declarasset, non
esse censurandum qui diceret, dolorem sic pec-
caminosum ad Pænitentiæ Sacramentum suffi-
cere. Atqui hoc nullo modo dici potest. Ergo
per hoc indirectè declaratur dolorem concep-
tum ex timore gehennæ per defectum amoris
peccatum non inducere. Quo posito, idem
de aliis actionibus ex suo motivo moraliter ho-
nestis necessariò admittendum erit. Hac sanè
omnia studiosè considerata, mentem Ecclesiæ
fatis elucidare videntur.

Nunc ulterius in particulari, de hoc hominum
ceterorum toto orbe sensus viâ clarâ demon-
stratur. Si ad singulos actus morales daretur ra-
le amoris præceptum, illud esset præceptum le-
gis naturæ, sive, dictamen hominibus à natura
institum circa primum & maximum mandatum
dilectionis Dei : uti etiam admittunt & iucul-
cant qui illud exigunt. Atqui percurrendo om-
nes partes orbis, non est ex millibus unus, qui
sola naturæ luce sibi persuadet in omnibus ope-
ribus hanc sibi obligationem gravissimam
peccat

peccati reatu incumbere. Ergo tale legis naturæ præceptum non rectè asseritur. Probatum minor à partium distributione. Omnes homines sunt vel fideles, vel infideles. Primò, Infideles, qui hominum partem magnam constituunt, præcepti istius singulorum operum in Deum referendorum notitiam non habent, cum Deum ipsum ignorent, aut in eum non credant. An ergo omnes illorum actiones, etiam virtutum moralium quatenus ad Deum non relatæ peccata sunt, & pænis à Deo plectenda? Horum certè actiones & virtutes plurimas, ut misericordiam in pauperes eximiam, justitiam, admirandam, castimoniam etiam cum jactura vitæ defensam summis præconiis celebrat etiam populus Christianus, & Patrum & Doctorum monumenta. Nonne magna foret præcepti istius ignorantia, actiones illas cum peccato semper conjunctas tantis laudibus dignas aestimare? Quinimo S. Augustinus de Romanorum infidelium eximia justitia, & aliis virtutibus agens, asserit propter illas, cum cælum mereri non possint, orbis imperium Romanis à Deo concessum fuisse. An ergo opera illa, si defectu debiti finis forent legi naturæ adversa, & pænis à Deo plectenda, tantâ laude, & tanto præmio digna censuisset?

Neque sufficere dicere, opera illa ex Officio suo mala non esse, sed ex carentia debiti finis, sive relationis in Deum ex amore benevolenti. Nam quid hoc in praxi prodest, si nunquam per se elici aut exerceri possint absque peccato?

Nunc ulterius quaero, de quovis homine sive inter fideles sive infideles. Cur in homine jam primùm affecuto usum rationis primus illius actus moralis non possit esse obsequium, obedientia, aut gratitudo exhibita parentibus, aut misericordia

150 *Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate*
dia erga egenos sine relatione in Deum, quem
inculpate nondum novit? Actus illi ex officio suo
mali non sunt, ut admittis: nondum etiam ex sua
culpa, caruit ille notitia Dei, cum ante illos ac-
tus, quos supponimus primos post usum ratio-
nis, nullam contra Deum culpam formalem ad-
miserit. Quomodo ergo in illis actibus peccatum
contrahetur? Idem à fortiori valet, si primus
actus fuerit agnitio & timor Dei quatenus tan-
tum est vindex peccatorum, sine perfectiori no-
titia bonitatis, aut alterius excellentiæ divinæ.
Quo pacto per illum primum actum, motivo
amoris destitutum, peccati reatum incurret:
cum alia Dei attributa ad amorem benevolen-
tiæ necessaria nondum cognoscat? Quod si ag-
noscat actum vel unicum, absque amore Dei
elici posse sine peccato, hoc ipso concidit totum
illud præceptum naturæ quod prætenditur de
singulis actibus humanis ex motivo amoris be-
nevoli in Deum referendis, quod accuratè no-
tandum est. Neque hic aut alibi prætere-
re possunt alij, talem non peccare, propter præcepti
illius ignorantiam: nam ex illorum principiis,
vel non datur ignorantia invincibili juris natu-
ralis, vel à peccato non excusat.

Porro, quantum fidelium consensus illud na-
turæ præceptum ubique hætenus ignoraverit,
patet vel ex eo, quod passim Ecclesiæ Prælati,
Pastores, Confessarij, Ascetici, quamvis relatio-
nem talem omnium operum in Deum omni co-
nato voce, & scriptis tanquam rem maxima
perfectionis, & consilij semper inculcaverint,
non tamen sub reatu peccati proposuerint aut
præscripserint: neque fidelium usus obligatio-
nem talem agnoverit. Quod tamen vel maxime
inculcandum foret in hoc negotio singulas feri-
hom-

hominum actiones concernente, si præceptum tale subesse judicarent. Caterum nos, neminem impugnantes, per hæc aliud non optamus, quàm ut omnes in singulis operibus amore benevolo, Deo placeant, & si quando sic non amant, Deo non displiceant.

5. 3.

Offenditur Attritionem ex timore gehennæ, cum proposito de cetero non peccandi, & Spe veniæ, dispositionem esse sufficientem in Sacramento penitentia ad peccatoris justificationem.

Illis qui hanc doctrinam impugnant nuper accessit D. Laurentius Neesen in Theol. Christiana pag. 104. & D. Macarius Havermans in Tyrocinio Theol. pag. 168. num 120. quia existimat in penitentia qua peccator detestatur peccatum ex solo metu gehennæ, sine amore Dei sive justitiæ, intervenire (ut loquitur) involuntareitatem saltem habitualem. Quantum momenti habeant horum aut aliorum rationes, & responsa ad argumenta quæ proferemus, breviter expendendum erit.

Primum itaque argumentum pro sufficientia hujus attritionis in Sacramento Penitentia, desumitur ex Conc. Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi declarat attritionem illam, quæ vel ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ & pænarum metu, communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum spe veniæ... donum esse Dei, & impulsum Spiritus Sancti. Et quamvis, inquit, sine Sacramento Penitentia per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen

G 4

152 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento
Pœnitentiæ impetrandam disponit. Hic Conci-
lium apertè dicit attritionem ex metu gehennæ
tandem partem Sacramenti disponere ad grã-
tiam in eo percipiendam, nec ullam facit men-
tionem charitatis aut alterius motivi, cum ta-
men profiteatur se velle hic tradere exactam &
perspicuam doctrinam de requisitis ad Sacra-
mentum pœnitentiæ. Ergo manifestum facit a-
lium dolorem non requiri.

At, inquit, Concilium tantum asserit attri-
tionem illam, disponere ad gratiam. Atqui dis-
positio sonat aliquid prævium, & extrinsecum,
non verò partem intrinsicam Sacramenti. Res-
pondeo, Concilium non dicere attritionem esse
dispositionem in ordine ad constituendum Sa-
cramentum, sed tantum in ordine ad impetran-
dum gratiam; huic gratiæ attritio est extrinse-
ca, et si sit intrinseca Sacramento. In eadem for-
ma retorqueo suum in Adversarios argumen-
tum, Dolor ex motivo charitatis disponit pec-
catorem ad gratiam in Sacramento impetran-
dam. Ergo etiam ille dolor non est pars, sed dis-
positio Sacramento extranea.

Instabis primò. Non asserit Concilium attri-
tionem proximè disponere ad gratiam. Ergo
supponit insuper intervenire actum charitatis
tandem dispositionem proximè requisitam.
Respondeo, frivolum esse, Concilium hic velle
tradere accuratam de Sacramento pœnitentiæ
doctrinam, & tamen prætermisâ parte illius ne-
cessariâ & proximâ, scilicet charitate, disposi-
tionis tantum remotæ meminisse: quinimò con-
trarium apertè prædicat, dum hic de charitate
altum silet.

Instabis secundò. Satis meminit charitatis,
dum

dum vult excludi voluntatem peccandi, quam attritio formidolosa per se sumpta nunquam eliminat.

Respondeo, hoc effugium à nobis supra satis præclusum esse in §. 2. nisi velis contra communem sensum tueri, ex sola consideratione ardentis rogi aut patibuli, nunquam vinci affectum furandi. Maluit D. Neesen pag. 107. hoc ipsum admittere, quam dimittere doctrinam ex qua consequitur.

Instabis tertio. Tridentinum loco citato statim subdit, eodem timore concussos Ninivitas plenam terroribus penitentiam egisse, & misericordiam à Domino impetrasse. Atqui non impetrarunt misericordiam per solum timorem gehennæ absque actu charitatis, quæ justificat extra Sacramentum. Ergo Tridentinum loco citato agit de timore charitati conjuncto.

Respondeo, hoc argumentum, quod visum est alicui Recentiori invictum, plus habere boni coloris, quam solidi roboris, in singulis enim membris fatiscit. Ad Majorem, dicuntur Ninivita eodem timore concussi, tantum genericè; non enim narrantur concepisse timorem ex metu gehennæ, sed ex everfione suæ civitatis intra 40. dies, quam Jonas prædicavit. Neque docet Concilium illos ex vi istius timoris ac penitentia misericordiam illam obtinuisse quæ in justificatione consistit, sed eam potius quæ sita est in suspensione sententiæ de urbis everfione, quæ poterat per dolorem & emendationem vitæ, ex solo temporalis pænæ à Deo infligendæ terrore conceptam, impetrari: & ex hoc responso vel unico tota vis concidit argumenti. Ad minorem, ipsi æque adversario incumbit solutio. Non enim poterant Ninivita obtinere gratiam

154 Pars 3. tract. De Opinionum probabilitate
tiam justificationis nisi per actum charitatis per-
fectæ, quæ justificat etiam extra Sacramentum,
quo tunc Ninivite carebant. Ergo contra tuam
sententiam, cui sufficit in Sacramento charitas
imperfecta, necessaria jam erit charitas adulta
& perfecta qualis est ea quæ justificat extra u-
sum Sacramenti. Atque ita non magis argu-
mentaris contra attritionem ex solo metu ge-
hennæ, quam adversus attritionem quam ipse
requirit ex amore Dei benevolo, sed non ita
perfecto ut per se & absque Sacramento pecca-
torem justificet, qualis etiam cum metu gehennæ
non sufficeret ut Ninivitas ad justitiam perduce-
ret. En quam levi negotio evertuntur machinæ
illæ quæ attritioni fatales credebantur.

Instabis quartò. Mentem Tridentini oportet
colligere ex Sessionis 6. cap. 6. ubi ad pæniten-
tiam ab adultis ante Baptismum peragendam re-
quirunt, ut Deum tanquam omnis justitiæ fontem
diligere incipiant, & eadem est pænitentia quæ
Baptismo & absolutioni Sacramentali præmitti
debet. Actus autem pænitentis his verbis propo-
nit. Disponuntur ad justitiam, dum excitati di-
vinâ gratiâ & adjuti, fidem & auditu concipi-
entes... & divinæ justitiæ timore, quo utiliter
concentiuntur, ad considerandam Dei misericor-
diam se convertendo in spem eriguntur, fiden-
tes Deum propitium fore: illumque tanquam
omnis justitiæ fontem diligere incipiunt: ac
propterea moventur adversus peccata per odi-
um aliquod & detestationem, hoc est, per eam
pænitentiam quam ante Baptismum agi oportet.
ita Trid.

Respondeo, Nihil hic dici determinatè de a-
more benevolentis, eaque imperfectâ, quam
adversarij in Sacramento requirunt. Dico ita-
que

que Concilium dum ait, *omnis justitia fontem diligere incipiunt*, loqui indeterminatè sive de amore concupiscentiæ qui in spe veniæ continetur, & Deum ut sibi bonum desiderat; sive de quovis alio amore qui peccati commissi detestationem contineat. Et quidem pro amore concupiscentiæ determinatè facit, quod Concilium dicat peccatorem incipere Deum diligere, non alio modo, quàm tanquam fontem justitiæ, sive justificationis nostræ, quæ nobis bona est, & ut talis amore concupiscentiæ diligitur & desideratur. Nihil ergo hic determinate exprimitur de amore Dei propter se dilecti, quod possit parti adversæ favere. Deinde dilectio loco citato expressa æquè commodè intelligi potest de ea quæ disponit peccatorem ad justificationem extra Sacramentum. Neque huic obstat quod addatur, *hoc est, per eam penitentiam quam ante Baptismum agi oportet*, nam ante Baptismum necesse est tantum disjunctivè præcedere vel contritionem perfectam, quæ extra Sacramentum per se justificat, vel attritionem, quæ non confert justitiam nisi cum actuali Sacramenti susceptione. Potro cum hæc attritio ex metu gehennæ debeat esse conjuncta cum spe veniæ à Dei clementia obtinendæ, facile admittitur semper intervenire amorem concupiscentiæ, quo peccator Deum ut sibi clementem & propitium diligit; imo existimo vix fieri posse quin erga ipsam Dei clementiam & bonitatem, veniam penitenti ultro offerentem, complacentiam aliquam habeat, sed necesse hanc ad valorem & fructum Sacramenti esse absolutè necessariam, aut per se semper efficacem, aut sufficientem.

His ita dissolutis, Mens Tridentini pro attritionis

156 Pars 3. tract. 1. De Opinionum probabilitate
nis formidolosæ sufficienti a novo ac validissimo
argumento roboratur. Synodus Tridentina il-
lum contritionis modum defendit quem oppug-
nabat Lutherus, contra quem Tridentini Patres
hos canones condiderunt. Atqui Lutherus impug-
nabat illam attritionem quæ non erat ex chari-
tate, sed ex timore gehennæ. Ergo hanc attritio-
nem astruit & defendit Tridentinum, dum tra-
dit attritionem ad Dei gratiam in Sacramento
impetrandam disponere, idque proximè, cum
hoc ipsum Lutherus negaret & proximam dis-
positionem ad gratiam in Sacramento obtinen-
dam soli charitati attribueret. Sic enim de do-
lore peccati ex spe præmij, aut timore pænæ,
quem fusè describit, tandem pronunciat *Sermo-
ne 2. de penit.* Hæc autem contritio facit hypo-
critam, imo magis peccatorem, quia solum Ti-
more præcepti, & dolore damni id facit. Et ta-
les omnes indignè absoluntur & communican-
tur. Et si liberè deberent, remoto præcepto, &
minis pænarum confiteri, certè dicerent sibi non
displicere eam vitam præteritam, quam sic co-
guntur displicere confiteri, imo quo magis ti-
more pænæ, & dolore damni sic conteruntur,
eo magis peccant, & afficiuntur suis peccatis,
quæ coguntur, non autem volunt odisse. Et hæc
est illa Contritio quam ipsi vocant extra chari-
tatem non meritoriam, alij vocant attritionem
proximè disponentem ad Contritionem, sic enim
ipsi opinantur, quam opinionem errorem ego
judico: ita ille. Ex quibus manifestum est, Lu-
therum damnasse illam Attritionem quæ conce-
pitur ex solo timore præcepti, & dolore damni
& pænæ securæ, ac docuisse peccatores cum
hujusmodi attritione absque charitate in Deum
indignè absolui. Unde certum evadit Tridenti-
num

num agens contra dogmata Lutheri voluisse tradere doctrinam illis è diametro oppositam, ac proinde definitivè attritionem ex solo metu gehennæ honestam esse, & dispositionem per se sufficientem ut peccator dignè absolvi possit. Idque facile elucescet conferenti hæc Lutheri verba cum decreto Tridentini quod in probatione prima adduxi ex sessionis 14. cap. 4.

His rationibus convicti agnovere Authores plerique qui post Tridentinum scripserunt, hunc fuisse Concilii sensum & sententiam, dum pro attritionis sufficientia communi consensu suffragium tulerunt; quod minimè fecissent, si vel in speciem existimassent Concilii mentem huic sententiæ refragari. Ex his sunt plures etiam ex Academia Lovaniensi cum Tappero, Mercero, Cunero Petri, Stapletono, Lindano, Latomo, & aliis, quorum nonnulli, etiam rebus in Tridentina Synodo gestis interfuerant.

Agnoscit & ipse Alexander VII. in suo Decreto, ea de re dato 5. Maij anno 1667. hanc esse nostro tempore communiorè inter Scholasticos sententiam, eamque Apostolica autoritate sic communivit, ut sub gravibus pænis vetuerit ullam ei Theologicæ censuræ notam iniri. Atqui Pontifex & Ecclesia non satis saluti fidelium consulisset, tantum autoritatis hactenus attribuendo huic doctrinæ unde valor Sacramenti & justificatio peccatoris maximè dependet, nisi hoc ipso agnovisset eam esse certam & in praxi securam. Neque refert quod nolit etiam Pontifex censurâ notari sententiam quæ adstruit necessitatem charitatis, quia per se satis constat dolorem efficacem ex motivo charitatis non posse in praxi obesse valori Sacramenti,

cramenti, & justificationi peccatoris.
Nihilominus contra hæc rationum momenta maximè ex Tridentino deprompta, & communem Theologorum consensum ad Antiquitatis præsidium appellat pars aduersa, dum fidenter pronunciat. Antiquitus nullum pro hac doctrina de attritione formidolosam sententiam tulisse. An igitur illis qui ita sentiunt, nullus erit Joannes Fisserus Episcopus Rossensis, qui pluribus annis ante coactam Tridenti Synodum mortuus, contra errorem de attritione ex metu sic scribit Art. 5. col. 308. Verùm si dixerò, sine dolore qui ex charitate nascitur neminem ad suscipiendam absolutionem idoneum esse, quis jam de Sacramenti fructu securus esse potest, cum nemini certum sit dolorem ex charitate proficisci? Tutius est igitur ut dicamus fidem cum nonnullo dolore sufficere ut quis per Sacramenti susceptionem confidat se prorsus ab omni peccatorum reatu jam liberum esse factum. Ubi *dolorem nonnullum* apertè opponit dolori qui *nascitur ex charitate*.

Nullus etiam erit Joannes à Daventria qui ante decreta Tridentini anno 1537. in Excessu contra Confessionem Augustanam ad Art. 5. prolatis Lutheri verbis quibus tradit penitentes ex timore præcepti, & dolore damni indignè absolui, post multa tandem contra Lutheri asseclas concludit pag. 30. *Sic absoluerè non est iurè re, quod ubique fere nobis obijciunt aduersarii.* Nullo etiam loco erit Gabriel Biel Tridentino antiquior, qui ex sua & aliorum sententia sic loquitur in 4. dist. 14. quest. 2. art. 1. opin. 3. Quandoque dispositio illa prævia non est sufficiens sed dispositio quasi à remotis, & hanc vocant Attritionem seu penitentiam informem, & illi

illa non sufficit ad peccati remissionem : sed superveniens Sacramentum supplet imperfectiorem illius Attritionis, & confert peccatorum remissionem & gratiam. Explicat autem illius Attritionis insufficientiam sine Sacramento, per hoc quod non fiat propter Deum tanquam finem ultimum, sed propter amorem sui, quia peccata sunt inductiva pænæ, aut impeditiva gloriæ.

Ignotus esse potuit Ruardus Tapperus nobilis Doctor Academia Lovaniensis? qui suum opus absoluisse debuit ante Tridentinum, licet postea vulgaverit, cum Tridentini mentionem non faciat, sed solum Florentini. Is autem ad Art. 4. Attritionem quam definitivè displicentiam peccati ex timore pænarum, pag. 111. apertè tradit idoneam esse dispositionem ad Sacramentum Baptismi & Pænitentia, ac si doctrina esset factis eo tempore communis. Et ne hic prolixior sim, videri potest in eandem sententiam Altifidorensis in 4. tr. de Sacram. pænit. p. 265. Hervæus in 4. dist. 14. q. 1. Et ante annos circiter trecentos Guido de Monte Rocherii tract. 2. de Contrit. cap. 1. Denique non est cur Lutherum illam doctrinam coævus sibi Theologis sine causa exprobrasse dicamus, si ante illum vix unus alterue extiterit famosus istius sententia patronus, uti aliqui nobis persuasum cupiunt.

Quinimo ex ista paucitate Scriptorum, quæ prætenditur fuisse pro hac doctrina ante Tridentinum, breviter enervo omnem vim quam illi Moderni prolixè reponunt in ejusdem Concilii interpretatione ex historia Cardinalis Palavicini, contra sufficientiam attritionis formidolose. Nam si tam pauci ante Tridentinum pro illa sententia suffragium tulerunt, & tamen

160 Pars 3. tract. I. De Opinionum probabilitate
men post cognita Concilii decreta, teste Alexandro VII. capit illa esse communior inter Theologos, quorum aliqui etiam Synodo interfuerunt, necessarium profectò est illos ex Actis Concilii omnino collegisse, pro Attritionis formidolosæ sufficientia in eo absolute pronunciatum fuisse.

Si quæras, quam sit certa & evidens ista collectio? Dico Scriptoris non paucis visam esse adeo evidentem, ut non dubitaverint (ante decretum Alexandri VII.) articulis definitis illam annumerare. Alii enim aperte pronunciant doctrinam hanc pro attritione formidolosa à Tridentino declaratam esse sess. 14. c. 4. Alii etiam scripserunt sine temeritate negari non posse. Alii à Tridentino expressè definitam. Alii oppositam videri Tridentino apertissime repugnare. Denique ipsa Generalis Inquisitio Hispaniæ hanc propositionem, *Confessio ex solo penarum metu facta, & non etiam ex amore Dei, nulla est, adeoque iteranda*, graviter reprobavit, non sine interminatione censuræ. Ego censuras minimè attingo, & aliud non addo, quàm doctrinam pro sufficientia attritionis formidolosæ ex dictis videri adeo securam, ut amplius de ea prudenter dubitari non possit. Optandum est ut advertant sedulò pauci Recentiores, qui ab isto communi sensu & semita recedunt, quot, qualesque Doctores deserant, & quos viæ suæ duces sequantur.

Sed nolim me, & alios quid id optant propterea dici aut haberi *Hostes Charitatis*, ut aliqui non benevolè exprobrant. Hortamur assidue, consulimus, suademus, totâ laterum contentione ubique prædicamus, ut quisque in quotvis opere, & multo magis in Sacramento pariter-

nitentiae totis animi viribus ad Charitatem con-
nitatur. Nec tantum ad illam dilectionem di-
lutam, tenuem, & imperfectam quam adver-
sarii requirunt, sed etiam ut Charitatem perfe-
ctam, imo perfectissimam, ac Seraphicam ha-
bere contendant. Quorsum ergo nos *Hostes Cha-
ritatis*? Quia nolumus illos ad tartarum damna-
re qui cum solo timore ac tremore justitiae divi-
nae, aut caelestis gloriae amittendae, aut gehen-
nae à Deo infligendae, cum spe veniae, & sin-
cero emendationis proposito ad penitentiae Sa-
cramentum accedunt. Hostes, inquam, sumus
Charitatis, quia censemus non recedendum à
veritate doctrinae quam ipse Christi Vicarius
Alexander VII. disertè pronunciat esse nunc in-
ter Theologos communiorem, & non acceden-
dum ad paucos qui hoc tempore viam aliam, &
minimè tritam ingrediuntur. Hanc viam dum
recusamus, etiamsi tradiderimus Dei & proxi-
mi obsequio nos ipsos, & labores, & vigili-
& studia, & facultates omnes animi & corpo-
ris, necesse erit haberi inter inimicos Charita-
tis. Haec saltem ut aequo animo pro veritate su-
stineamus, spero nobis non defuturam illam,
que omnia suffert, Charitatem. Ad pleniorum
hujus doctrinae notitiam hic oportune subijcio
ipsum decretum ab Alexandro VII. editum.

S. D. N.

*Alexandri Divinâ Providentiâ Papa VII. Decre-
tum, quo vetat censurâ notari sententiam de sufficien-
tiâ Attritionis ex metu gehenne, alteramque de necessi-
tate aliqualis dilectionis ad sufficientiam Attritionis. Fe-
riâ V. die V. Maij M. DC. LXVII.*

S. D. N. Alexander Papa VII. cum acceperit
non sine gravi animi mœrore Scholasticos quos-
dam acrius, nec absque fidelium scandalo inter
se

162 Pars 3 tract. I. De Opinionum probabilitate
se contendere, an illa Attritio, quæ concipitur
ex metu gehennæ excludens voluntatem pec-
candi cum spe veniæ, ad impetrandam gratiam
in Sacramento Pœnitentiæ, requirat insuper ali-
quem actum dilectionis Dei, asserentibus qui-
busdam, negantibus aliis, & invicem adver-
sam sententiam censurantibus. Sanctitas sua
enixè cupiens pacis vinculum inter fideles ser-
vari, omnemque scissuræ fomitem extinguere,
auditis votis eminentissimorum ac reverendissi-
morum DD. Cardinalium adversus hæreticam
pravitatem generalium Inquisitorum, nec non
Dominorum Consultorum, & Qualificatorum
sacrae Congregationis ejusdem generalis Inqui-
sitionis, hoc præfati Decreto in virtute sanctæ
obedienciæ & sub pœna excommunicationis
latæ sententiæ huic sanctæ Sedi reservatæ, aliis-
que pœnis ejusdem sanctæ Sedis arbitrio taxan-
dis, præcipit cunctis, & singulis fidelibus quo-
cumque gradu, ac dignitate etiam Episcopali,
& majori imo, & Cardinalitiâ fulgentibus, ut
si deinceps de materiâ Attritionis præfate scri-
bent, vel libros, aut scripturas edent, vel
docebunt, vel prædicabunt, vel alio quovis
modo pœnitentes, aut Scholares, caterosve e-
rudient, non audeant alicujus Theologicæ cen-
suræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ nota
taxare alteram sententiam, sive negantem ne-
cessitatem aliqualem dilectionis Dei in præfata
Attritione ex metu gehennæ concepta, quæ ho-
die inter Scholasticos communior videtur; sive
asserentem dictæ dilectionis necessitatem, de-
nec ab hac sancta Sede fuerit aliquid hac in re
definitum. Statuitque præterea Decretum hoc,
seu illius exemplum ad valvas Basilicæ Princi-
pis Apostolorum de urbe, & in acie Campi Flo-
re

ra affixum omnes ubique existentes arctare, & afficere, ac si unicuique personaliter fuisset intimatum.

Franciscus Siccardus Sanctæ Romanæ & Vniuersalis Inquisitionis Notarius. Locus † Sigilli.

Anno à Natiuitate D. N. JESU Christi 1667. in-
dictione quinta, Die vero 7. Maji, Pontificatus autem
Sanctissimi in Christi Patris & D. N. D. Alexandri
diuinâ providentiâ Papæ VII. anno decimo tertio, su-
pradictum Decretum affixum & publicatum fuit ad
valvas Basilicæ Principis Apostolorum & in acie Cam-
pi Floræ, ac in aliis locis solitis & consuetis urbis, per
me Carolum Melanum ejusdem Sanctiss. D. N. Pa-
pæ & sanctiss. Inquisitionis Cursorem.

QUÆSTIO XXII.

*An teneantur ullo præcepto Parochiani diebus Do-
minicis & festis interesse Concioni in propria pa-
ræcia. sic ut non satisfaciat qui solas Regula-
rium Ecclesias frequentat.*

Hæc controversia nostro tempore magnâ
partium contentione disceptatur. Agitur
imprimis de Cleri secularis templis, & officiis;
litigatur de Regularium præcipuis muniis, ac
privilegiis. Disceptatur denique de totius po-
puli Christiani immunitate à vinculo præcepti,
quo ædes parochiales ad verbi Dei prædicatio-
nem frequentare cogantur.

Hinc est quod hæc quæstio sæpius excitata,
sæpius sopita, nuper Lovanii, ex tenui scin-
tilla, in novum derepente litterariæ contentio-
nis incendium eruperit. Fomittem huic conten-
tioni subjecit Concionator in templo D. Jacobi,
qui